

KEMENTERIAN KESIHATAN MALAYSIA

GARIS PANDUAN

MENERUSKAN PROFILAKSIS HEPARIN / *LOW MOLECULAR WEIGHT HEPARIN (LMWH)*
DI KLINIK KESIHATAN

GARIS PANDUAN MENERUSKAN PROFILAKSIS HEPARIN / *LOW MOLECULAR WEIGHT HEPARIN (LMWH)* DI KLINIK KESIHATAN

BAHAGIAN PEMBANGUNAN KESIHATAN KELUARGA
&
LEMBAGA BIDAN MALAYSIA
KEMENTERIAN KESIHATAN MALAYSIA

2013

Buku **GARIS PANDUAN MENERUSKAN PROFILAKSIS HEPARIN / *LOW MOLECULAR WEIGHT HEPARIN (LMWH)*** DI KLINIK KESIHATAN ini diterbitkan oleh Kementerian Kesihatan Malaysia.

Diterbitkan oleh:

**BAHAGIAN PEMBANGUNAN KESIHATAN KELUARGA
KEMENTERIAN KESIHATAN MALAYSIA**

Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan
65290 Presint 1, Putrajaya
Malaysia.

Cetakan Pertama 2015

© Kementerian Kesihatan Malaysia

Hak cipta terpelihara. Tidak dibenarkan mengeluarkan ulang mana-mana bahagian teks, ilustrasi dan isi kandungan buku ini dalam apa jua bentuk dan dengan apa jua cara, sama ada secara elektronik, fotokopi, mekanik, rakaman atau cara lain kecuali dengan keizinan bertulis daripada Kementerian Kesihatan Malaysia.

KANDUNGAN

Garis panduan untuk pelaksanaan meneruskan pemberian profilaksis Heparin / *Low Molecular Weight Heparin* (LMWH) selepas bersalin bagi mengelakkan *Deep Vein Thrombosis* (DVT)

• Pengenalan	2
• Objektif garis panduan	2
• Tanda tanda dan gejala <i>Deep Vein Thrombosis</i> (DVT)	3
• Faktor-faktor risiko	3
• Langkah-langkah pencegahan	3
• Pemilihan dan penggiliran tempat Suntikan Heparin/LMWH	4
• Carta alir suntikan Subkutaneus Heparin / <i>Low Molecular Weight Heparin</i> (LMWH) di wad	5
• Carta alir meneruskan suntikan Subkutaneus Heparin / <i>Low Molecular Weight Heparin</i> (LMWH) oleh jururawat kesihatan selepas discaj dari wad	6
• Jadual suntikan Subkutaneus Heparin / <i>Low Molecular Weight Heparin</i> (LMWH)	7
• Senarai semak suntikan Subkutaneus Heparin / <i>Low Molecular Weight Heparin</i> (LMWH) semasa di wad	8
• Senarai semak meneruskan suntikan Subkutaneus Heparin / <i>Low Molecular Weight Heparin</i> (LMWH) selepas discaj – Klinik Kesihatan / Klinik Desa/ Klinik 1 Malaysia	9
• Rujukan	11
• Penghargaan	12

GARIS PANDUAN UNTUK PERLAKSANAAN MENERUSKAN PEMBERIAN PROFILAKSIS HEPARIN/ *LOW MOLECULAR WEIGHT HEPARIN (LMWH)* SELEPAS BERSALIN BAGI MENGELAKKAN *DEEP VEIN THROMBOSIS (DVT)*

1. PENGENALAN

Adalah menjadi hasrat KKM untuk mengurangkan kadar kematian ibu mengandung dari 44 dalam tahun 1991 kepada 11 dalam tahun 2015. Ia adalah selaras dengan matlamat MDG 5 iaitu mengurangkan sebanyak $\frac{3}{4}$ kematian ibu dalam tahun 1990 di tahun 2015.

Berikutan dari Mesyuarat Semakan Kematian Ibu Mengandung Peringkat Kebangsaan mendapati bahawa perlunya penyediaan satu garis panduan untuk pelaksanaan meneruskan pemberian suntikan heparin di klinik kesihatan.

Ini adalah bertujuan untuk mengurangkan kematian ibu yang disebabkan oleh *embolism* terutamanya dikalangan ibu-ibu hamil yang berisiko.

2. OBJEKTIF GARIS PANDUAN

- Memastikan jururawat mengenalpasti tanda-tanda dan simptom *Deep Vein Thrombosis (DVT)* selepas bersalin.
- Memastikan jururawat memahami peranan mereka dalam pemberian profilaksis Heparin / *Low Molecular Weight Heparin (LMWH)*
- Memastikan jururawat memberi kesinambungan terapi Heparin/ *Low Molecular Weight Heparin (LMWH)* dengan lengkap dan betul.

3. TANDA TANDA DAN GEJALA DVT

Jururawat harus lebih peka semasa penjagaan ibu-ibu posnatal dan memerhati untuk tanda-tanda dan simptom *Deep Vein Thrombosis* (DVT).

- *Unilateral leg swelling*
- *Redness*
- *Tenderness in the calf or lower limbs*

Seringkali dari laporan Kematian ibu yang disahkan penyebab kematian oleh *embolism* yang kemungkinan disebabkan oleh *Deep Vein Thrombosis* (DVT), jarang ibu-ibu menunjukkan tanda-tanda dan gejala ini. Justeru itu, mengenali ibu-ibu yang berisiko mendapat DVT amat perlu dalam langkah pencegahan untuk mengurangkan kejadian *embolism*.

4. FAKTOR RISIKO

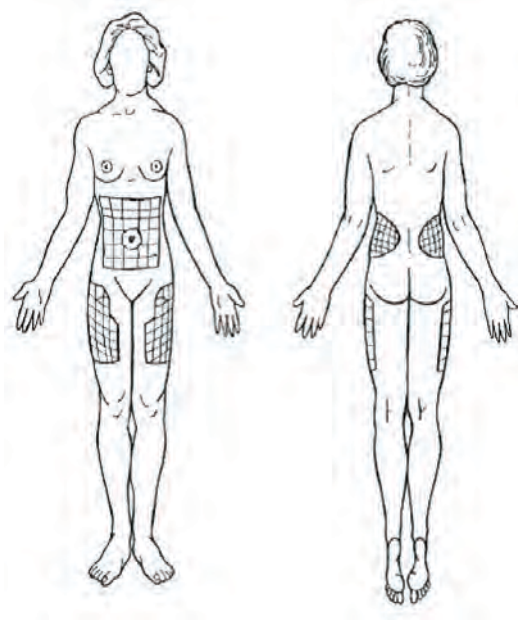
- Umur > 35 tahun
- Berat badan yang berlebihan atau obesiti > 80 kg, BMI 29
- Bersalin secara pembedahan
- Kerihatan (*immobilize*) yang berpanjangan.

5. LANGKAH-LANGKAH PENCEGAHAN

- Mobilisasi awal
- Penghidratan yang mencukupi – galakkan ibu mengambil air minum
- Pemberian Heparin / LMWH sebagai profilaksis Subkutaneus Heparin / LMWH diberi seperti yang diarahkan oleh Pegawai Perubatan

Nota: Bagi Jururawat Masyarakat, mereka perlu menjalani *Credentialing & Privileging* pemberian suntikan ini mengikut keperluan setempat untuk membenarkan mereka memberi suntikan.

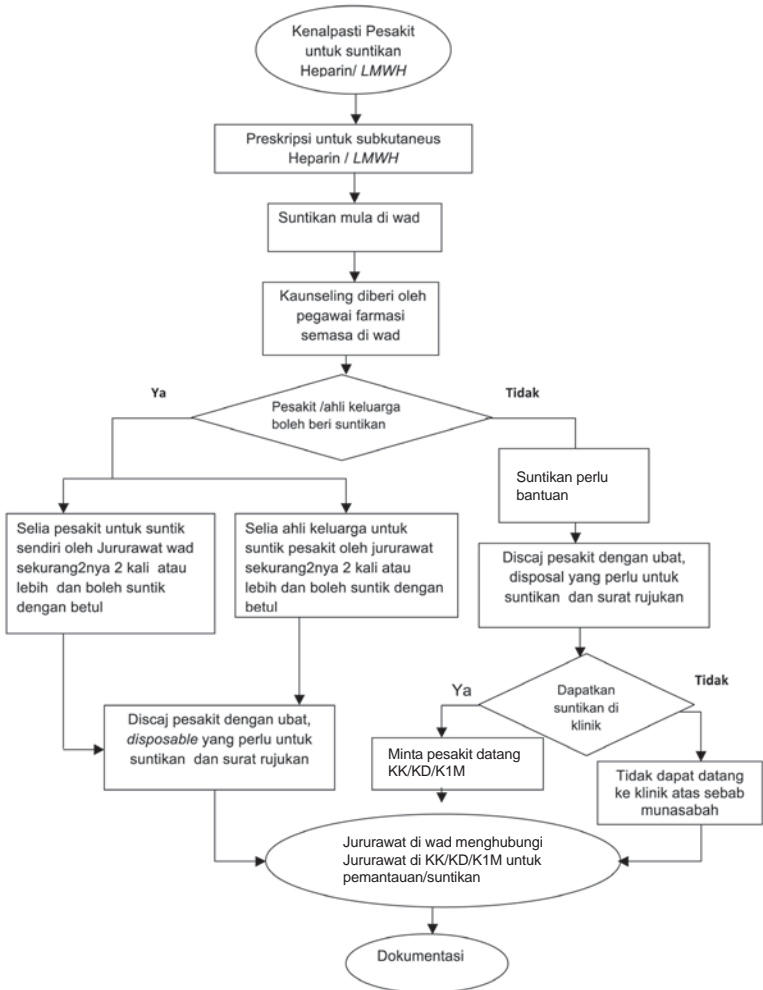
6. PEMILIHAN DAN PENGILIRAN TEMPAT SUNTIKAN HEPARIN/LMWH

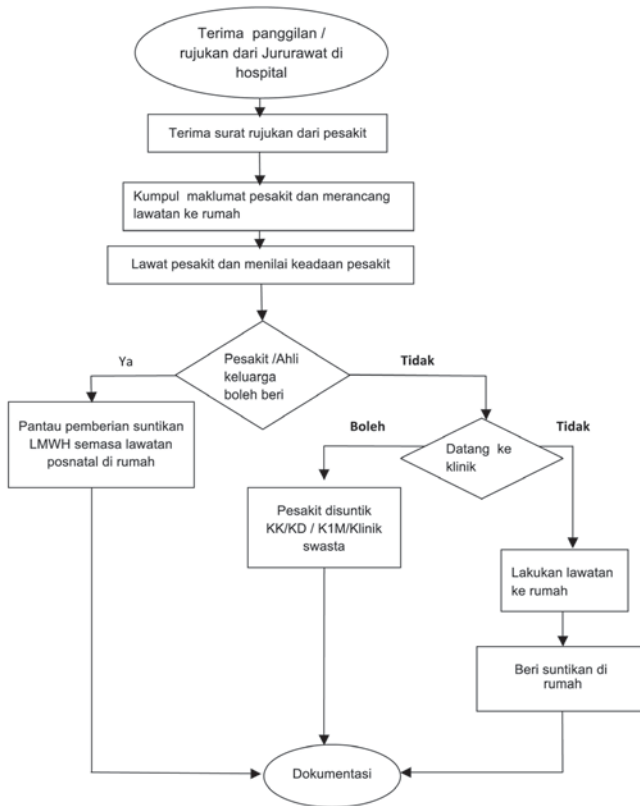
Sumber:

- Kaedah Suntikan Heparin / Low Molecular Weight Heparin Dalam Antenatal & Postnatal – Bahagian Perkhidmatan Farmasi, Kementerian Kesihatan Malaysia.
- Vancouver British Columbia Women's Hospital. Heparin Injection [Internet] 2006. Available from: <http://www.cw.bc.ca/library/pdf/pamhplets/BCW598HeparinInjection.pdf>

7. CARTA ALIR SUNTIKAN SUBKUTANEUS HEPARIN / LMWH DI WAD

8. CARTA ALIR MENERUSKAN SUNTIKAN SUBKUTANEUS HEPARIN / LMWH SELEPAS DISCAJ DARI WAD OLEH JURURAWAT KESIHATAN

9. JADUAL SUNTIKAN SUBKUTANEOUS HEPARIN / LMWH

Hospital :

Jabatan / Unit :

Nama pesakit :

No. K/P :

Tarikh discaj :

BIL	TARIKH	DOS	MASA	SUNTIKAN DIBERI OLEH	TANDA TANGAN DAN COP
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					

Catatan:

Slip ini perlu dikepilkan di kad ibu mengandungi (KIK/(a)/96 Pind.2012) semasa discaj untuk meneruskan pemberian suntikan Heparin / LMWH seterusnya.

10. SENARAI SEMAK SUNTIKAN SUBKUTANEUS HEPARIN / LMWH SEMASA DI WAD

BIL	AKTIVITI	KETERANGAN	YA	TIDAK	CATATAN
1	Kenalpasti pesakit untuk suntikan subkutaneus Heparin/ LMWH oleh Pegawai Perubatan	Garis Panduan Pemberian Suntikan Subkutaneus Heparin / LMWH perlu ada di wad / tempat klinikal sebagai rujukan			
2	Tulis Preskripsi oleh Pegawai Perubatan	Pastikan Pegawai Perubatan telah menulis dan menandatangani preskripsi			
3	Beri suntikan subkutaneus Heparin / LMWH diwad	Rekodkan dalam profil ubat pesakit			
4	Beri kaunseling kepada pesakit oleh Pegawai Farmasi	Pegawai Farmasi perlu dokumentasi dalam BHT pesakit			
5	Ajar pesakit dan selia cara beri suntikan subkutaneus Heparin / LMWH	Rekodkan tarikh dan masa kekerapan dan hasil seliaan: pesakit dapat suntik sendiri atau tidak.			
	Ajar dan selia ahli keluarga pesakit cara beri suntikan subkutaneus Heparin / LMWH				
6	Bekalkan pesakit dengan ubatan dan alat- alat disposal yang mencukupi	Perlu membekal ubatan dan alat alat disposal yang mencukupi			

BIL	AKTIVITI	KETERANGAN	YA	TIDAK	CATATAN
7	Lengkapkan jadual pemberian suntikan Heparin / LMWH dan kepilkan slip jadual di Buku KIK/ (a)/96Pind.2012	Perlu melengkapkan jadual dan kepilkan slip jadual di di Buku KIK/(a)/96Pind. 2012			
8	Beri surat rujukan kepada pesakit	Beri keterangan yang jelas semasa discaj mengenai surat tersebut untuk di berikan kepada Jururawat Kesihatan			
9	Hubungi (Jururawat wad) Jururawat di KK/KD/K1M	Rekodkan tarikh/masa panggilan dibuat dan nama jururawat yang menerima panggilan			

11. SENARAI SEMAK MENERUSKAN SUNTIKAN SUBKUTANEUS HEPARIN/ LMWH SELEPAS DISCAJ – KLINIK KESIHATAN / KLINIK DESA/KLINIK 1 MALAYSIA

BIL	AKTIVITI	KETERANGAN	YA	TIDAK	CATATAN
1	Terima panggilan dari jururawat di hospital	Rekodkan tarikh/masa dan nama jururawat yang membuat panggilan			
2	Terima surat rujukan yang lengkap	Pastikan surat rujukan lengkap dan pesakit / keluarga faham untuk meneruskan ubat			
3	Periksa/ pastikan-pesakit dibekalkan dengan ubat suntikan yang mencukupi	Pastikan bekalan ubat dari hospital mencukupi			

BIL	AKTIVITI	KETERANGAN	YA	TIDAK	CATATAN
4	Periksa- pesakit dibekalkan dengan disposal yang mencukupi	Pastikan bekalan disposal dari hospital mencukupi			
5	Pantau cara suntikan oleh pesakit / ahli keluarga di rumah	Pastikan pesakit dan keluarga boleh sambung suntikan di rumah			
6	Sambung suntikan di klinik swasta (bagi yang memilih untuk meneruskan suntikan di klinik swasta)	<ul style="list-style-type: none"> Jururawat di KK/KD/ K1M mendapatkan maklumat klinik swasta yang pesakit pergi dan dokumen dalam kad posnatal pesakit. Hubungi klinik swasta tersebut untuk menentukan pesakit menerima suntikan 			
7	Tentukan pesakit datang ke KK/KD/ K1M untuk suntikan bagi yang tidak dapat menyambung sendiri di rumah atau di klinik swasta	Pastikan pesakit datang ke klinik untuk meneruskan suntikan dengan membawa ubat dan bekalan disposal			
8	Suntikan perlu di beri di rumah bagi mereka yang tidak dapat menyuntik di rumah, diklinik swasta atau datang ke klinik	<ul style="list-style-type: none"> Dapatkan maklumat yang lengkap tempat kediaman pesakit. Rancang masa yang sesuai untuk memberi suntikan di rumah 			

BIL	AKTIVITI	KETERANGAN	YA	TIDAK	CATATAN
9	Lawatan rumah dibuat	<ul style="list-style-type: none"> Pantau cara suntikan yang dibuat oleh pesakit/ ahli keluarga Dokumen semua lawatan dalam kad posnatal pesakit dengan lengkap 			
10	Suntikan subkutaneus LMWH tamat dengan lengkap	Rekod semua suntikan dengan lengkap dalam slip jadual pemberian suntikan Heparin / LMWH yang di kepilkan dalam kad KIK/(a)/96Pind. 2012			
11	Dokumentasi	Pastikan semua dokumentasi adalah lengkap dan tepat			

RUJUKAN

RCOG Green –Top Guidelines of Thrombosis and Embolism During Pregnancy and Puerperium

PENGHARGAAN

Setinggi-tinggi tahniah dan terima kasih kepada semua ahli yang terlibat dalam pembentukan Garis Panduan Meneruskan Profilaksis Heparin / LMWH di Klinik Kesihatan

Dr. J. Ravichandran Jeganathan

Ketua Perkhidmatan Obstetrik & Ginekologi Malaysia
Pakar Perunding dan Ketua Jabatan
Hospital Sultanah Aminah,
Johor Bahru, Johor

YBhg. Dato' Dr. Ravidran a/l Jegasothy

Pakar Perunding dan Ketua Jabatan
Jabatan Obstetrik & Ginekologi
Hospital Kuala Lumpur

YBhg. Dato' Hjh Fathilah bt Hj Abd Wahab

Pengarah
Bahagian Kejururawatan
Kementerian Kesihatan Malaysia

Dr. Hj. Mohamad Farouk Abdullah

Pakar Perunding dan Ketua Jabatan
Jabatan Obstetrik & Ginekologi
Hospital Tengku Ampuan Rahimah,
Klang, Selangor

Dr. Faridah bt Abu Bakar

Timbalan Pengarah (Kesihatan Keluarga)
Bahagian Pembangunan Kesihatan Keluarga
Kementerian Kesihatan Malaysia

Dr. Krishna Kumar a/l Hari Krishnan
Pakar Perunding dan Ketua Jabatan
Jabatan Obstetrik & Ginekologi
Hospital Tuanku Ja'afar,
Seremban, Negeri Sembilan

Dr. Majdah bt Mohamed
Ketua Penolong Pengarah Kanan
Sektor Kesihatan Ibu
Bahagian Pembangunan Kesihatan Keluarga
Kementerian Kesihatan Malaysia

Pn. Noraini bt Mohamad
Ketua Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Perkhidmatan Farmasi,
Kementerian Kesihatan Malaysia

Dr. Zul Azwin bt Zulkifli
Ketua Penolong Pengarah
Sektor Kesihatan Ibu,
Bahagian Pembangunan Kesihatan Keluarga
Kementerian Kesihatan Malaysia

Pn. T Selvin a/p Subramaniam
Timbalan Pengarah
Bahagian Kejururawatan
Kementerian Kesihatan Malaysia

Pn. Noriah bt Sujad
Penolong Setiausaha Kanan
Bahagian Pengurusan Latihan
Kementerian Kesihatan Malaysia

Prof. Madya Zahrah bt Saad

Dekan

Fakulti Kejururawatan,
Kolej Universiti MAHSA

Pn. Nik Nuradlina bt Nik Adnan

Ketua Penolong Pengarah
Bahagian Perkhidmatan Farmasi
Kementerian Kesihatan Malaysia

Pn. Hjh Rosena bt Abdul Ghani

Ketua Penolong Pengarah Kejururawatan
Bahagian Kejururawatan
Kementerian Kesihatan Malaysia

Pn. Noor Aini bt Karimon

Ketua Penyelia Jururawat Kesihatan
Sektor Kesihatan Ibu
Bahagian Pembangunan Kesihatan Keluarga
Kementerian Kesihatan Malaysia

Pn. Athnah bt Sulaiman

Penolong Pengarah
Bahagian Kejururawatan
Kementerian Kesihatan Malaysia

Pn. Mahawa bt Abd Manan

Ketua Penyelia Jururawat Kesihatan
Cawangan Kesihatan Primer
Bahagian Pembangunan Kesihatan Keluarga
Kementerian Kesihatan Malaysia

Pn. Saratha a/p Suppiah

Ketua Penyelia Jururawat Kesihatan Negeri
Jabatan Kesihatan WPKL & Putrajaya

Pn. Salmah bt Ismail

Pengajar
Kolej Jururawat masyarakat
Kulim, Kedah

Pn. Goh Bee Haw

Ketua penyelia Jururawat Kesihatan
Klinik Kesihatan Peringgit, Melaka

BAHAGIAN PEMBANGUNAN KESIHATAN KELUARGA
KEMENTERIAN KESIHATAN MALAYSIA
&
LEMBAGA BIDAN MALAYSIA
KEMENTERIAN KESIHATAN MALAYSIA

2013